

Drávucz Tímea - Horváthné Kökény Annamária

Egy sorsfordító projekt megvalósítása Jászladányon az Európai Unió által

Drávucz, Tímea - Horváthné Kökény, Annamária

The Implementation of a Crucial Project in Jászladány by the European Union

Abstract

Highlighting the importance of the aids given by the European Union we are discussing the question of by which resources a project can be realized and what goals they have to meet. Within it we focus on the implementation of a specific project, the Social Reformation Operational Programme (Code number: TÁMOP – 5.3.6-11/1) complex settlement programme (ensuring a complex human service access) through the example of Jászladány. The aim of the research is to demonstrate with the help of the project how the European Union contributes not only to the economic and social development of the country, but also helps to change the European Union's citizens' personal life and attitudes.

Key words: European Union, support, project, economic and social development, changing of personal life

Összefoglaló

Az Európai Unió által nyújtott támogatások fontosságát kiemelve kitérünk arra a kérdésre, hogy milyen források által valósulhat meg egy-egy projekt és milyen célokat kell, hogy megtestesítsen. Ezen belül egy konkrét projekt, a Társadalmi Megújulás Operatív Program (Kódszám: TÁMOP-5.3.6-11/1) Komplex telep-program (komplex humán szolgáltatás hozzáférés biztosítása) megvalósulását elemezzük Jászladány példáján keresztül. A kutatás célja, hogy a projekt segítségével bebizonyítsuk, hogy az Európai Unió hogyan járul hozzá nemcsak az ország gazdasági és társadalmi előbbre jutásához, hanem egy uniós polgár személyes életének, szemléletmódjának megváltoztatásához.

Kulcsszavak: Európai Unió, támogatás, projekt, gazdasági és társadalmi előbbre jutás, személyes élet megváltoztatása

AZ EURÓPAI UNIÓ KÖLTSÉGVETÉSE

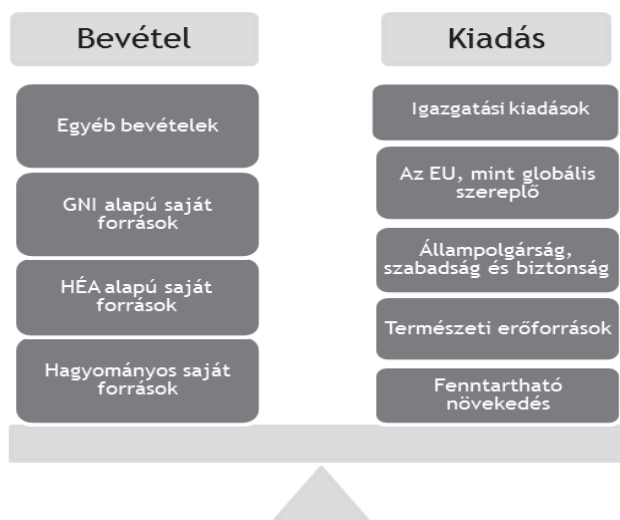
Közvetve vagy közvetlenül minden uniós polgárra hatással vannak az EU költségvetéséből finanszírozott tevékenységek. Az EU területén élő több mint 500 millió ember hasznát látja valamilyen módon az uniós büdzsének. A ráfordításoknak köszönhetően egészségesebben, tudatosabban táplálkoznak, biztonságosabb élelmiszerek kerülnek fel az üzletek polcaira. A diákjaink előtt új

lehetőségek nyílnak meg az által, hogy külföldön is tanulhatnak: kulturális csereprogramokban vehetnek részt, fejleszthetik a nyelvi készségeiket és megtanulhatják, hogyan álljanak helyt egy idegen környezetben. Az uniós költségvetés támogatja a munkahelyteremtést is, segíti az uniós polgárokat, hogy belépjenek, vagy éppen visszakerüljenek a munkaerőpiacra. A finanszírozások hozzájárulnak az infrastruktúra fejlesztéséhez is: közlekedésünket új és jobb úthálózatok, vasúti

rendszerek és repülőterek teszik könnyebbé. Azonban fölmerülhet a kérdés, hogy az Európai Unió milyen forrásokból képes megvalósítani ezeket a célokat? Honnan származik a bevétele, és milyen kiadásokkal kell szembenéznie nap, mint nap? Annak érdekében, hogy ezekre a kérdésekre választ kaphassunk, érdemes közelebbről megvizsgálnunk az Európai Unió költségvetését, kitérve annak jellegzetességeire, szerkezetére. Az Európai Unió költségvetése jelentősen eltér a nemzetállamok költségvetéseitől.

Bizonyos szempontból sokkal szélesebb körű, mint a nemzetállamok büdzséje, melyeknek középpontjában a saját gazdaságuk működtetése, igazgatása áll. Másrészt azonban jóval szűkebb, mint a nemzeti költségvetések mérete, ugyanis az EU GNI-ének hozzávetőleg 1%-át osztja újra, szemben a tagállamok nemzeti költségvetésével, melynek aránya közel 50% (Horváth, 2007). A költségvetéssel szemben felállított egyik legfontosabb követelmény az, hogy annak mindig egyensúlyban kell lennie, vagyis a kiadások nem haladhatják meg a bevételeket.

1. ábra: A költségvetés bevételei, kiadásai

Forrás: Közérthetően az Európai Unió szakpolitikáiról, 2014

AZ EURÓPAI UNIÓ REGIONÁLIS POLITIKÁJA

A kiadás tételeiből látható, hogy az Unió nagy gondot fordít az elmaradottabb tagállamok gazdasági, társadalmi felzárkóztatására. Ez a felzárkóztatás a regionális politika egyik legfontosabb célkitűzése. A különbségek mérséklése érdekében a tagállamok fejlesztési támogatásokban részesülhetnek. A támogatásokra több pénzügyi alap is rendelkezésre áll, mint például a Strukturális Alap és a Kohéziós Alap.

A strukturális alapok legfontosabb feladata az Európai Unión belüli fejlettségbeli különbségek csökkentése, valamint az eltérő fejlettségi szintű államok és régiók gazdasági és társadalmi kohéziójának megteremtése. A Strukturális Alap négy alap – Európai Regionális Fejlesztési Alap, Európai Szociális Alap, Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap Orientációs Részlege, Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz - összekapcsolásával jött létre. A 2007-2013-as időszak óta azonban már csak az Európai Regionális Fejlesztési Alap és az Európai Szociális Alap képezi ezt a pénzügyi alapot (Horváth, 2007).

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap az EU strukturális alapjainak legnagyobb részét képezi.

Intézkedései leginkább a gazdasági, társadalmi, környezetvédelmi problémák megoldására irányulnak. Európai Szociális Alap pedig egy olyan szociális feladatot ellátó közösségi alap, amelynek elsődleges célja a munkanélküliség csökkentése, új munkahelyek teremtése (Közérthetően az Európai Unió szakpolitikáiról, 2014).

A Kohéziós Alap teljesen független a Strukturális Alaptól. Legfőbb célja, hogy az Unió azon kevésbé fejlett államait támogassa, amelyek egy főre jutó GNP-je nem éri el a közösségi átlag 90%-át (Horváth, 2007). Ez az alap a jogosult országoknak olyan támogatásokat nyújt, amelyeket infrastrukturális fejlesztésekre, mint például környezetvédelmi, közlekedési és szállítási infrastruktúrára fordíthatnak.

A 2014-2020 közötti időszakra vonatkozóan az Európai Unió a költségvetésének legnagyobb hányadát – 351,8 milliárd eurót – a regionális politika támogatására különítette el. A jelenlegi hét éves periódusnak 5 alapvető célkitűzése van: a foglalkoztatás, a K+F/innováció, az éghajlatváltozás/energia, az oktatás és a szegénység/társadalmi kirekesztés (Közérthetően az Európai Unió szakpolitikáiról, 2014).

KOMPLEX TELEP-PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA JÁSZLADÁNYON

Magyarország 2004. május 1-jén kilenc másik országgal karöltve – Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Szlovénia, Észtország, Lettország, Litvánia, Ciprus és Málta – belépett az Európai Unió közösségébe (Horváth, 2007). A csatlakozást követően széleskörű lehetőségek nyíltak meg hazánk számára, hogy pályázhasson különböző uniós támogatásokra. Ezek a támogatások Magyarország számára évente több száz milliárd forint uniós forrásokat

jelentenek. Az állam saját erejéből nem volna képes ilyen nagy összegű fejlesztési forrásokat biztosítani annak érdekében, hogy elősegítse az ország gazdasági és társadalmi modernizációját, valamint az életszínvonal emelkedését. Az EU éppen ezért törekszik arra, hogy támogatásaival segítse nem csak maga az ország, hanem egy-egy magyar állampolgár előbbre jutását is.

A pályázat egyik legfontosabb előnye lehet, hogy olyan célok megvalósítására nyújthat támogatást, amelyekre önerőből már nem volna lehetőség. Mondhatni egy „égből” jött pénz, amelyhez rendkívül előnyös finanszírozási forma társul. Azonban a pályázat előkészítésének, benyújtásának is megvannak a terhei, ami az adminisztrációs költséget jelentősen megnöveli. Nem szabad elfelejteni azt sem, hogy egy sikeres pályázat megírásához, egy projekt végrehajtásához nagy szakértelem is szükséges. Ennek ellenére azonban mégis megéri vállalni a kockázatot annak érdekében, hogy élhessünk a projektek által nyújtott támogatásokkal és változást érhessünk el az élet különböző területein, mint például a gyermekjóléti szolgáltatások, a közösségfejlesztés, az oktatás, a felnőttképzés és foglalkoztatás területén. Ezeket a témákat külön-külön is felkarolhatja egy adott projekt, viszont létezik olyan is, amely egyszerre támogatja ezeket a területeket. Ilyen például a komplex telep-program is.

Közvetve vagy közvetlenül mindannyian láthattuk már, milyen nehézségekkel is kell megküzdenie egy olyan családnak, aki halmozottan hátrányos helyzetbe került, akár az alacsony iskolai végzettség, akár az anyagi terhek miatt. Az elmúlt évek során több projekt próbálta felkarolni ezeket az egyéneket, családokat, hogy segítse a társadalmi felzárkózásukat, azonban a törekvések azt mutatják, hogy a projekteket szolgáló eszközök összehangolása és ütemezése nem mindig tudta ezeket maradéktalanul támogatni. Ez a komplex telep-program ezeket a tapasztalatokat szem előtt tartva került megtervezésre: lehetőséget biztosít komplex, több fejlesztési elemet tartalmazó projektek megvalósítására.

A Jászladány Nagyközségi Önkormányzatnak is nap, mint nap szembesülnie kell azzal a ténnyel, hogy a településen számos olyan ember él mélyszegénységben, aki saját erejéből mára már nem képes kitörni ebből a helyzetből. Ennek érdekében már több projekt is indult a településen, de a még hatásosabb eredmény eléréséhez az önkormányzat benyújtotta a TÁMOP 5.3.6-11/1-2012-0083 című projektre a „Komplex telepprogram megvalósítása Jászladányon” című pályázatot. A pályázat

sikeres volt, így az önkormányzat 2014. április 1-jével hozzáfoghatott a projekt megvalósításához, melynek előnyeiből közvetlenül 106 fő részesülhet a Bem Apó telepen.

A projekt megvalósítására több mint 140.000.000 forint összegű támogatás állt rendelkezésre, mely megosztásra került a Konzorcium tagjai között annak értelmében, hogy ki milyen feladatokat látott el (Támogatási szerződés, 2014).

2. ábra: Konzorcium tagjainak feladatkörei

Forrás: Támogatási szerződés, 2014

A támogatás legfőbb célja a Bem Apó telepen élő, a programba bevont személyek társadalmi hátrányának felszámolása, enyhítése. Ennek érdekében a komplex telep-program fontos feladatnak tűzte ki a telepen élők szociális, közösségi, oktatási, képzési, egészségügyi és munkaerő-piaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítását. A szakmai vezetővel folytatott beszélgetés rávilágított arra, hogy ezen célok megvalósítása különösen fontos Jászladány és a programba bevont személyek számára. Évek óta kevés munkalehetőség van a településen. Ebből adódóan számos családnak kell szembesítenie a mindennapi megélhetés nehézségeivel. A helyben elérhető

munkahelyek száma nagyon korlátozott, a település távol van a fő közlekedő utaktól, így nem vonzó a vállalkozások számára. A környező településeken már nagyobb a kínálat a munkaerőpiacon, azonban nem egyszerű tömegközlekedési eszközökkel eljutni ezekbe a városokba a többműszakos munkakezdeményezésre. Így az érintett személyek leginkább csak segélyből élnek, jövedelmüket csupán alkalmi munkákkal tudják kiegészíteni. A foglalkoztatás mellett az oktatás területén is változásra van szükség. A célcsoport tagjainak nehézségeket okoz a tanulás is, mert olvasásuk lassú és a szöveg értelmezése is problémát jelenthet. Annak láttán, hogy milyen nehéz is egy biztos

munkahelyet találni, a képzés iránti motivációjukat is sokan elveszítették már. Éppen ezért a Jászladány Nagyközségi Önkormányzat fontosnak találta azt, hogy valamilyen módon hozzájáruljon az ilyen hátrányos helyzetben élő családok megsegítéséhez. Nyilvánvaló, hogy az önkormányzat saját erejéből nem volna képes a kitűzött célok elérésére, azonban a komplex telep-program által mégis lehetőség nyílik arra, hogy a célcsoport tagjainak segítsenek az előre jutásban.

A komplex telep-program tehát annak érdekében, hogy segítsen felszámolni a Bem Apó telepen élők körében felhalmozódott hátrányokat, különböző lépéseket tesz a következő területeken (Pályázati útmutató a Társadalmi Megújulás Operatív Program Komplex telep-program c. pályázati felhíváshoz):

- *Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások és közösségfejlesztés*

A Jászladány Nagyközségi Önkormányzat különböző programok megszervezésével segíti elő a kapcsolatépítést a bevont személyek és a település lakosai között. Ilyen rendezvény volt például a Kihívás napja, valamint a Ladány napja. A közösségfejlesztés mellett az életvezetési tanácsadás, a tudatosabb családtervezés is nagyon fontos téma, ezért felállítottak egy Fészekrakó csoportot, amelyben 5 pár vesz részt, akik megtanulhatják felelősségteljesen irányítani életüket és sikeresen megszervezhetik saját szociális környezetüket.

- *Oktatási, nevelési szolgáltatások biztosítása*

A projekt kiemelt célja az oktatási, nevelési szolgáltatások nyújtása, hiszen ez biztosítja a későbbi eredményes közoktatási fejlesztés lehetőségét. Ezért nagyon fontos a programban részt vevő tanulók felzárkóztatása, képesség- és kompetenciafejlesztése. Éppen ezért a Konzorcium tagjai felvették a kapcsolatot a Móra Ferenc Általános Iskolával, és

megkezdődött a telepen élők felzárkóztatása a matematika és az anyanyelv területén.

- *Egészségügyi szolgáltatások elérésének javítása*

A célcsoport egészségügyi állapotának javítása érdekében megkezdődtek az egészségügyi szűrővizsgálatok szervezése, valamint a dohányzásleszokást és az alkoholproblémák megoldását segítő programok szervezése is. Ugyanakkor, elindult 2 csoport is, ahol a fiatalok nyíltan beszélhetnek személyes problémáikról, megoldást keresve azokra a tanácsadók segítségével.

- *Felnőttoktatás, felnőttképzés, szakképzés*

E terület legfőbb célja a képesség-, készség- és kompetenciafejlesztő programok megvalósítása, egyének felkészítése a munkavállalásra, valamint a szakmai kompetenciák fejlesztése is. Ennek érdekében 2014. december 23-án 2 betanító képzés indult el, a kőműves munka és háztáji gazdálkodás, 27 fő részvételével. Ezt megelőzően az „IMPULZUS” Egyesület október, november és december hónapban motiváló és felkészítő csoportokat szervezett a bevont személyek számára, hogy a közösségformálásban segítséget nyújtsanak.

- *Foglalkoztatás elősegítése*

A program egyik legfontosabb tartalmi eleme a foglalkoztatás elősegítése, mely magába foglalja a helyi, térségi munkalehetőségek feltárását, a munkáltatókkal való együttműködés kialakítását, valamint a munkahely megőrzését támogató tevékenységeket. A Konzorcium tagjai, annak érdekében, hogy segítsenek munkát találni nem csak a programba bevont személyek számára, hanem bármely más jászladányi lakosoknak is, felvették a kapcsolatot a munkaerő kölcsönzéssel foglalkozó FAVOR DUÁL Kft-vel.

Annak érdekében, hogy megismerhessék ezt a munkahely keresési lehetőséget, toborzást tartottak, melyen szép számban vettek részt az érdeklődők. Azóta már van olyan személy a célcsoport tagjai közül, akinek sikerült elhelyezkednie a Kft. által.

SZEMÉLYES TAPASZTALATOK

Annak érdekében, hogy minél átfogóbb képet kaphassunk arról, hogyan is valósul meg Jászladányon a komplex telep-program, lehetőségünk nyílt arra, hogy közelebbről megvizsgálhassunk egy képzést.

A projekt során 27 fő betanító képzésben vehet részt: 12 nő háztáji gazdálkodásban, 15 férfi pedig kőműves munkában dolgozhat. A betanító képzésbe egy kompetencia felmérés által kerülhettek, ahol legfőképpen a munkavállaló készségeket és képességeket mérték fel. A képzés 9 hónapig tart, elméleti és gyakorlati részből épül fel, november elején pedig egy szóbeli vizsgával zárul. Korábbi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy sokkal nagyobb hangsúlyt kell fektetni a gyakorlati részre, így az elméleti oktatás az első három hónapban már lezajlott. Ennek során különböző ismereteket sajátíthattak el a résztvevők a képzéssel kapcsolatban, mára pedig az itt megszerzett elméleti ismereteiket a gyakorlatba is ültethették.

A program azonban jóval túlmutat a háztáji gazdálkodással, kőműves munkával megszerzett tapasztalatokon. A képzések során a résztvevők egymásra vannak utalva, így meg kell tanulniuk azt is, hogyan tudnak együttműködni, egy csapatban dolgozni. Meg kell tanulniuk egymáshoz alkalmazkodni, a feladatokban egyenlő arányban részt venni és olykor problémákkal szembenézni, megoldani.

A résztvevők a képzés során megélhetési támogatásban is részesülnek. Sokuknak nagy segítséget jelent ez a támogatás akár a mindennapi megélhetéshez, akár a családjuk támogatásához, akár a jövőbe való befektetéshez. A beszélgetések során

megtudhattuk, hogy kinek milyen álma, elképzelése volt a jövőjét illetően. Azonban erről szinte mindenki csak múlt időben beszélt.

A terveiket akár az anyagi, akár a családi háttér miatt félre kellett tenniük. Viszont volt egy lány, aki elmondta, az itt kapott támogatást folyamatosan félreteszi annak érdekében, hogy később a továbbtanulásába fektethesse. Meg van a vágya, hogy kitörjön ebből a közelebbről, és úgy érzi ez a program kellő lendületet és önbizalmat adott, hogy megtegye az első lépést e célja felé.

ÖSSZEFOGLALÁS

2004. május 1-jével Magyarország is az EU tagállamának tudhatja magát. Ez a 11 év hazánk számára számos lehetőséget nyújtott arra, hogy egy valódi változás hatásait érezhessük akár a kereskedelem, az oktatás, a foglalkoztatás, az infrastruktúra, a környezetvédelem vagy az egészségügy területén. Ezek a területek már önmagukban is egy-egy projekt témáját képezhetik, azonban vannak olyan programok is, amelyek teljes körű, átfogó elemeket tartalmazva egyszerre kívánnak hatást gyakorolni az említett területekre. Többek között ilyen projekt a Komplex telep-program is, melynek hatásait közelebbről is megvizsgálhattuk a jászladányi lakosokra vonatkozóan.

Ez a támogatás nem csak átmeneti segítséget nyújt a Bem Apó telepen élőknek, hanem egy új, biztosabb jövőbe történő befektetés is lehet. A Konzorcium tagjai felvették a kapcsolatot egy munkaerő kölcsönzéssel foglalkozó vállalkozással, mely által a célcsoport tagjai közül volt, akinek már sikerült elhelyezkednie a munkaerőpiacon. A célcsoport tagjainak lehetősége van egy szakmát is tanulni a betanító képzések által. Az elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítása mellett azt is megtanulhatják a résztvevők, hogy hogyan is kell egy csapatban dolgozni, együttműködni és alkalmazkodni. Ezek a tapasztalatok is hozzájárulnak ahhoz, hogy a későbbiekben könnyebben meg tudják állni helyüket akár a munkában, akár a kapcsolatok területén.

A Fészekrakó csoport által a házaspárok megtanulhatják felelősségteljesen irányítani életüket és sikeresen megszervezhetik saját szociális környezetüket. Mindezek ösztönző hatással lehetnek a gyermekek sorsának alakulására is. Ha biztonságos környezetben nevelkedhetnek fel, az javulást eredményez

magatartásukban és tanulmányi eredményeikben egyaránt. Nagyon fontos, hogy a szülők, milyen példát tárnak gyermekeik elé, hiszen előbb vagy utóbb a következő generáció is azt a mintát fogja követni. Ennek a programnak a hatása tehát jóval túlmutat az említett 20 hónapon.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1.] Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság: Közérthetően az Európai Unió szakpolitikáiról – Költségvetés, Európai Unió Kiadóhivatala, Luxemburg (2014)
- [2.] Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság: Közérthetően az Európai Unió szakpolitikáiról – Regionális politika, Európai Unió Kiadóhivatala, Luxemburg (2014)
- [3.] Horváth Z. (2007): Kézikönyv az Európai Unióról, Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest
- [4.] Pályázati útmutató a Társadalmi Megújulás Operatív Program Komplex telep-program (komplex humán szolgáltatás hozzáférés biztosítása) c. pályázati felhíváshoz
- [5.] Támogatási szerződés – Komplex telepprogram megvalósítása Jászladányon (2014)

